

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Калина Викторова Василева-Койчева – член на НЖ
за дисертационния труд за придобиване на образователната и научна степен *доктор*
на Илияна Димитрова Кунева – асистент в ССБЕ на ИБЕ
на тема: **Възклицателните и подбудителните изречения в съвременния български език**

Дисертацията на Илияна Кунева разглежда възклицателните и подбудителните изречения в съвременния българския език – употребявани най-често в разговорната реч и художествената литература, тази проблематика не е била предмет на цялостно проучване. По тази причина избраната тема има научна значимост и актуалност за синтактичните проучвания в говоримия ни съвременен език, които за съжаление са все по-редки.

По въпросите в научната литература, които се отнасят към избраната тема, дисертантката подхожда с подготвена осведоменост и критично отношение, като показва научна аргументираност и задълбоченост. В глава първа и втора прегледът на публикациите е не само анализиран, но целенасочено систематизиран с оглед на търсеното решение.

Методологически анализът се движи по няколко основни стъпки - така въз основа на видовете изречения се извеждат различните езикови средства, които очертават семантиката на осъществяваната комуникативна цел. Терминологичният апарат е мотивиран, използва се *изречение, пропозиция, формални показатели, прагматични маркери, говорещ, събеседник и комуникативната цел*, като база за класифициране на разглежданите видовете изречения. Съществена и характерна за емоционалната спецификата на възклицателните и подбудителните изречения, „комуникативната цел се определя от търсения резултат от страна на говорещото лице и нейното осъществяване е свързано с избора на подходящи средства в конкретната ситуация /с.6 автореф./”. По този начин се определя и йерархията на формалните показатели, защото едни от тях са основни, а други – допълнителни / те изразяват второстепенна комуникативна цел или само модифицират основната/. Стабилната научна подготовка позволява на авторката да изследва в пълнота поставената проблематика, като прави същественият извод, че зависимостта на комуникативната цел се осъществява не само от формалните показатели и семантиката, но и от контекста. Затова изреченията не се разглеждат само на структурно равнище според формалните им особености, но и във връзка с употребата им. Отбелязани са случаи на несъответствие между буквално значение и смисъл, когато анализът на формалните показатели извън контекста не дава адекватна интерпретация – показани са езикови

употреби с принос към синтактичната проблематика. Един формален показател – частицата *ли* може да изразява различни комуникативни цели: *съобщение, въпрос, подбуда, възклицание* в различните видове изречения.

В дисертационния труд двата вида изречения – възклицателни и подбудителни са разгледани обстойно, анализът е адекватен с поставената цел и задачи от кандидатката, чийто подход и научни изводи са нейно лично дело. Възклицателните изречения са класифицирани в три основни групи, изразяващи емоционалност като основна или като допълнителна комуникативна цел: *непосредствено изразяване на емоционална реакция; назоваване на емоционалното съдържание; проявление на признак в крайна степен*, които отговарят на няколко различни емоционални намерения на говорещото лице. Отбелязва се интонация и пунктуация.

Обстойно са представени и средствата за изразяване на подбудителност, очертани чрез начините за тяхната реализация, което дава възможност на изследователката да онагледя в таблица възможните комбинации от средствата и начините, от една страна, и силата на изразената подбудителност, от друга /с.156 дис./ Сложната разнородност от категорични лексикални и граматични средства в употребата на подбудителните изречения е предизвикателство, което аспирантката се е опитала да овладее. При анализирането важна част е тълкуването на конкретна употреба – каква е комуникативната цел на изречението в дадения контекст, затова се вземат предвид особености от трите равнища – лексикално, синтактично и дискурсно /с. 36 авт./. След всяка глава анализът и разработките се синтезират в ясно изразени изводи, отнасящи се точно към разглеждания проблем. В заключението стегнато и аналогично аспирантката представя обобщението на дисертационния си труд, като очертава и постигнатите основни резултати – приноси, които отговарят на целта и задачите в направеното изследва /с. 157-163/. Проличава научната осведоменост и авторски подход към езиковите проблеми, формулировките при лингвистичния анализ са разбираеми, текстът е четивен.

Публикациите по дисертационния труд са в необходимия брой: две статии, публикувани в сп.Български език и няколко доклада, излезли в сборници от участието на кандидатката в научни конференции. Те не са приложени към автореферата, а са представени самостоятелно. Авторефератът точно и адекватно отразява основните положения и научните приноси на дисертацията.

Убедено препоръчвам на членовете на почитаемото научно жури да подкрепи с положителна оценка обсъждания дисертационен труд. Предлагам на почитаемото НЖ да присъди на Илияна Димитрова Кунева образователната и научна степен „ДОКТОР”.

Дата:

06.03.2014 г

С уважение:

доц., д-р Калина Викторова